

Nr 378.

Av herr **Wiberg**, angående utredning rörande frågan om ändamålsenligheten av nu gällande lagstiftning angående alkoholhaltiga drycker.

Det torde knappast vara för mycket sagt, att en allt starkare opinion i vårt land vänder sig mot de företeelser inom samhället, som hänföra sig till den s. k. spritbyråkratien. Hela detta system av spritspioneri och angiveri samt av kontroll och förmynderskap över vuxna medborgare framstår för rättskänslan såsom direkt stötande. Det har många gånger sagts, att det förefaller, som om nu ifrågavarande lagstiftning vore uppbyggd på antagandet, att alla, som överhuvud förtära alkoholhaltiga drycker, tillhöra en sämre kategori av medborgare än andra. Att denna förutsättning för långtgående ingripanden i den medborgerliga friheten är fullkomligt orimlig, framgår icke minst därav, att de flesta av landets ledande män — inom politiken, vetenskapen och på andra områden — torde nyttja alkohol i måttliga kvantiteter. För att råda bot mot missbruk av ett fåtal har man tillgripit väsentlig inskränkning i samtliga medborgares rätt, ett system, som för att kunna tolereras åtminstone hade bort visa sig nödvändigt för att leda till åsyftat resultat. Så har emellertid icke visat sig vara fallet. Då systemet dessutom, i uppenbar strid med en överväldigande folkmening, hotar att alltmera utvecklas och befästas genom planer på nya ingripanden, varom pressen gång efter annan kunnat meddela, synes det vara högt på tiden, att något göres för att åstadkomma en ur folkmajoritetens synpunkt mera tillfredsställande ordning på detta område.

Bland restaurangpersonalen anses gällande bestämmelser ha medfört sådana krav på övervakning, att förhållandet blivit nära nog olidligt. Det fullkomligt urartade mattvånget synes under rådande förhållanden vara särskilt förkastligt. Spritövervakarnas höga löner samt ersättningar för angiveri ha i vida kretsar väckt ont blod. De många gånger godtyckliga motbokstildelningarna, slutligen, ha föga med sann demokrati att göra.

Alla ingripanden till trots ha, som ovan anförts, planer då och då framförts på ytterligare sådana. Det kan vara skäl att erinra om det sakkunnigförslag, som åsyftade införandet av fängelsestraff för motboksöverlåtelser, men som det blev tyst om, sedan en kraftig opinion vänt sig däremot. I detta sammanhang är det anledning understryka, att en strafflagstiftning, som inte uppbäres av en allmän förståelse för nödvändigheten och rimligheten av densamma, lätt leder till bristande vördnad för lagarnas helgd, vilken kan föranleda motsvarande inställning även på andra områden. Man kan också ifrågasätta, om inte redan nu gällande föreskrifter beträffande motbokssystemet utgör ett exempel just på sådan lagstiftning. Ytterligare kan erinras om den motion, som i dagarna avlämnats i riksdagen och vilken syftar till en varaktig försämring av ölet, vilket redan före kriget ingalunda stod i nivå med vad som fick tillverkas i de flesta andra länder. Man kan emellertid vara övertygad om att en stark opinion vänder sig mot alla sådana utslag av minoritetsdiktatur.

Givetvis finnes icke någonting att erinra mot en nykterhetsrörelse, som av ideella skäl vill på övertygelsens väg söka förmå medborgarna att avstå från bruket av alkohol. En sådan är tvärtom värd all aktning. Men det är uppenbart, att särskilda åtgärder äro påkallade för att komma till rätta med det alkoholmissbruk, som förekommer. Särskilt är det angeläget, att vi på ett effektivare sätt än med nu gällande lagstiftning hindra det alltmera vanliga spritmissbruket bland ungdomen och därigenom motverka en utveckling, som innebär stora faror för släktets framtid. Erfarenheten under de senaste åren har emellertid ådagalagt, att alkoholmissbruket och fylleriet icke kunna övervinnas med nu gällande generella inskränkningar i medborgarnas personliga frihet. Dessa oarter måste behandlas med andra åtgärder som direkt sikta därpå. Säkerligen skulle det exempelvis mötas med förståelse i breda lager, om straffen för fylleriförseelser väsentligt skärpas, särskilt då det gäller fylleri vid ratten samt fylleri under tjänsteutövning.

Vad beträffar alkoholismen må för övrigt uppmärksammas, att densamma i kanske övervägande antalet fall är att betrakta mera såsom en sjuklig företeelse än som ett brott i vanlig mening. Härav följer, att den, såsom erfarenheten också visar, icke kan på ett avgörande sätt bemästras med en generell lagstiftning, som gäller för alla medborgare. Man kan sannolikt icke räkna med att den åt alkoholism hemfallne skall med aldrig så noggranna regleringar av handeln med rusdrycker undandragas möjligheten att komma över sådana drycker. Ett system kan icke accepteras, vilket tyvärr har misslyckats och föranleder statliga utgifter, som icke stå i rimlig proportion till det resultat, som har uppnåtts med detsamma. Då dessa synpunkter torde omfattas av breda lager av vårt folk, böra de åtminstone så till vida beaktas, att en allsidig utredning av den nuvarande spritlagstiftningen i ovan berörda avseenden verkställes.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande frågan om ändamålsenligheten av nu gällande lagstiftning angående alkoholhaltiga drycker samt snarast möjligt för riksdagen framlägga de förslag, som föranledas av sådan utredning; ävensom att härvid de ovan angivna synpunkterna måtte vinna beaktande.

Stockholm den 23 januari 1944.

Åke Wiberg.